

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtion liikelaitoksista annetun lain 20 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion liikelaitoksista annetun lain siirtymäsäännöstä. Mainitun lain soveltamista Metsähallitukseen ehdotetaan myöhennettäväksi

yhdellä vuodella vuoden 2004 alusta vuoden 2005 alkuun.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2004 alusta.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Valtion liikelaitoksista annettu laki (1185/2002), jäljempänä *uusi yleislaki*, tuli voimaan 1 päivänä helmikuuta 2003. Uudella yleislailla kumottiin valtion liikelaitoksista vuonna 1987 annettu laki (627/1987), jäljempänä *vuoden 1987 yleislaki*.

Liikelaitoksia koskeva lainsäädäntö koostuu uudesta yleislaista sekä laitoskohtaisista laeista ja asetuksista. Uuden yleislain 20 §:n 1 momentin mukaan vuoden 1987 yleislain mukaisina liikelaitoksina perustettuihin liikelaitoksiin sovelletaan vuoden 1987 yleislakia 31 päivään joulukuuta 2003. Tarkoituksena oli, että laitoskohtaiset lait uudistetaan uuden yleislain tavoitteiden mukaisiksi vuoden 2003 aikana. Siirtymäkauden aikana liikelaitoksiin on sovellettu vuoden 1987 yleislain säännöksiä. Uuden yleislain 20 §:n 2 momentin mukaan Ilmailulaitosta koskeva siirtymäkausi on kaksi vuotta. Muiden liikelaitosten, Metsähallituksen, Senaatti-kiinteistöjen ja Tieliikelaitoksen, osalta siirtymäkausi on vuosi.

Uuden yleislain antamisen keskeisiä lähtökohtia ovat lain antamiseen johtaneen hallituksen esityksen (HE 161/2002 vp) perustelujen mukaan uuden perustuslain sisältö sekä yritystoimintaa koskevassa lainsäädännössä tapahtunut kehitys. Myös yhteiskunnassa tapahtuneet muutokset, erityisesti yh-

teismarkkinoiden toimivuusvaatimus sekä kilpailuneutraliteetti, on otettu huomioon. Liikelaitosten kilpailuasemaan on vaikuttanut vuoden 1987 yleislain mukainen korvausmäärärahajärjestelmä ja ristisubventiojärjestelmä sekä liiketaloudellisesta hinnoittelusta poikkeava hinnoittelu. Lisäksi uutta yleislakia annettaessa tavoitteena on ollut erottaa liiketoiminta ja muu toiminta toisistaan selkeiksi kokonaisuuksiksi sekä siirtyä mahdollisuuksien mukaan tilaaja-tuottaja -järjestelmään julkisten hallintotehtävien rahoituksessa. Liikelaitoksen kilpailuaseman toteaminen edellyttää järjestelmien läpinäkyvyyttä.

Uuden yleislain 2 §:n mukaan liikelaitos harjoittaa toimialallaan liiketoimintaa ja suorittaa lisäksi muut sille laitoskohtaisessa laissa säädettyt tehtävät. Valtion liikelaitoksen hoidettaviksi voidaan antaa julkisia hallinto-tehtäviä perustuslain 124 §:ssä säädettyssä järjestyksessä ja edellyttäen, että tehtävien antaminen on tarpeen niiden tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi ja että se ei vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Tarkoituksenmukaisuus edellyttää tässä yhteydessä sitä, että tehtävien hoitaminen liikelaitoksessa tuottaa tehtävien hoitamiselle todellista lisäarvoa tehokkuus- ja taloudellisuusetuina. Laitoskohtaisessa laissa tulee yksityiskohtaisesti määritellä liikelaitoksen muut kuin liiketaloudelliset tehtävät. Samassa yhteydessä arvioidaan myös se, sopiiko niitä hoitaa liike-

toiminnan yhteydessä. Laitoskohtaisessa laissa säädetään lisäksi julkisten hallintotehtävien organisoinnista, rahoituksesta ja muusta järjestämisestä.

Metsähallituksesta annetun lain (1169/1993) 1 §:n mukaan Metsähallitus on maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla toimiva valtion liikelaitos. Luonnonsuojelua koskevissa asioissa Metsähallitus on ympäristöministeriön ohjauksessa. Lain 2 §:n mukaan Metsähallitus hoitaa, käyttää ja suojelee kestävästi sekä tuloksellisesti hallinnassaan olevia luonnonvaroja ja muuta omaisuutta. Metsähallitus hoitaa luonnonsuojelulain (1096/1996) ja sillä kumotun aikaisemman lain nojalla perustettuja luonnonsuojelualueita koskevissa ja muissa säännöksissä sille säädetty luonnonsuojelutehtävät sekä ne muut luonnonsuojelutehtävät, jotka sille osoitetaan palvelu- ja muita toimintatavoitteita sekä tulostavoitetta määrätessä. Metsähallitus hoitaa niin ikään ne viranomaistehtävät, jotka sille Metsähallituksesta annetussa laissa säädetään sekä muut sille säädetty tai määrätty viranomaistehtävät. Metsähallituksella on lukuisten eri lakien ja asetusten mukaan määräytyviä tehtäviä, joista ainakin osa voidaan luokitella perustuslain 124 §:n mukaisiksi julkisiksi hallintotehtäviksi.

Metsähallituksesta annetun lain 7 §:n mukaan yhteiskunnallisten tehtävien hoito voidaan rahoittaa valtion talousarviossa erikseen osoitetuilla määrärahoilla taikka ottamalla tehtävien hoidosta aiheutuvat kustannukset huomioon vähentävänä tekijänä tulostavoitetta asetettaessa. Valtion vuoden 2003 talousarviossa on maa- ja metsätalousministeriön pääluokassa kolme momenttia ja ympäristöministeriön pääluokassa kolme momenttia, joilta myönnetään määrärahoja Metsähallitukselle.

Metsähallituksesta annetun lain 9 §:n mukaan Metsähallituksen palvelut hinnoitellaan liiketaloudellisin perustein. Luonnonsuojeluun, kalastukseen, metsästykseseen, retkeilyyn sekä muihin niihin rinnastettaviin yhteiskunnallisiin palveluihin liittyvät maksut voidaan erityisin perustein määrätä liiketaloudellista hintaa alemmiksi tai ne voivat olla kokonaan maksuttomia. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin edellä tarkoitetuista yh-

teiskunnallisista palveluista ja niiden maksullisuudesta. Metsähallituksen julkisoikeudellisista suoritteista perittävät maksut määrätään noudattaen, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään.

Metsähallituksesta annetun lain 5 §:n 2 momentin mukaan eduskunta hyväksyy vuosittain valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä muiden toimintatavoitteiden lisäksi tavoitteet siitä, missä määrin suojelualueita hankitaan Metsähallituksen hallinnasta luovutettavan kiinteän omaisuuden luovuttamisesta saatavilla tuloilla, sekä siitä, missä määrin Metsähallituksen hallinnassa olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta voidaan käyttää vaihtomaina suojelualueiden hankintaan. Lain 6 §:n mukaan Metsähallituksen hallinnassa oleva kansallisomaisuus kuuluu liikelaitoksen taseen muuhun omaan pääomaan. Kansallisomaisuudelle ei aseteta tuottovaatimusta, eikä sitä eikä sen arvonkorotuksia saa siirtää peruspääomaan.

Metsähallituksen nykyisin hoitamien tehtävien arvioiminen ja toimintojen lainsäädännön järjestäminen ottaen huomioon perustuslain, uuden yleislain sekä hyvän hallinnon periaatteet on osoittautunut ennakoitua monimutkaisemmaksi. Myös erilaiset yhteiskunnalliset odotukset ovat vaikuttaneet lain valmisteluun.

Yleislain 20 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että Metsähallitukseen sovelletaisiin vielä vuonna 2004 vuoden 1987 yleislain säännöksiä. Siten siirtymäkausi Metsähallituksen osalta olisi kaksi vuotta. Tarkoituksena on, että maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, oikeusministeriö ja valtiovarainministeriö yhteistyössä valmistelevat hallituksen esityksen nykyisen Metsähallituksesta annetun lain korvaavaksi liiketaloudellisia tehtäviä ja julkisia hallintotehtäviä koskevaksi lainsäädännöksi.

2. Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole merkitystä valtiontalouden kannalta. Sen arviointi, kuinka nykyisen Metsähallituksen liiketaloudelliset tehtävät ja julkiset hallintotehtävät vastaisuudessa hoidetaan, siirtyisi vuodelle.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä. Esitys perustuu maa- ja metsätalousministeriön 4 päivänä kesäkuuta 2003 tekemään asiaa koskevaan kirjalliseen aloitteeseen. Esityksestä on neuvoteltu ympäristöministeriön edustajien kanssa.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 2004 alusta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

valtion liikelaitoksista annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion liikelaitoksista 20 päivänä joulukuuta 2002 annetun lain (1185/2002)
 20 §:n 2 momentti seuraavasti:

20 §	sovelletaan aikaisempaa lakia 31 päivään joulukuuta 2004.
<i>Siirtymäsäännökset</i>	_____

_____	Sen estämättä, mitä 1 momentissa sääde- tään, Ilmailulaitokseen ja Metsähallitukseen	Tämä laki tulee voimaan _____ kuuta 20 .	päivänä
-------	---	---	---------

Helsingissä 29 päivänä elokuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Toinen valtiovarainministeri Ulla-Maj Wideroos

*Liite
Rinnakkaistekstit*

Laki

valtion liikelaitoksista annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion liikelaitoksista 20 päivänä joulukuuta 2002 annetun lain (1185/2002)
20 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

20 §

Siirtymäsäännökset

Sen estämättä, mitä 1 momentissa sääde-
tään, Ilmailulaitokseen sovelletaan aikai-
sempaa lakia 31 päivään joulukuuta 2004.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa sääde-
tään, Ilmailulaitokseen *ja Metsähallitukseen*
sovelletaan aikaisempaa lakia 31 päivään
joulukuuta 2004.

Tämä laki tulee voimaan
päivänä kuuta 20 .
